

УДК 336.72

Кравченко Анастасія Сергіївна

студентка

Київського економічного університету імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РІЗНИХ ТИПІВ

***Анотація.** У статті визначено загальну сутність виробничих запасів. Розкрито особливості управління запасами в організаціях ІТ-сфери, аграрному та виробничому підприємствах. Сформовано класифікаційну характеристику запасів типової ІТ-компанії. Запропоновано ланцюги процесу управління запасами в обраних організаціях та з'ясовано їх основні відмінні та спільні риси. Виокремлено порівняльну характеристику особливостей управління виробничими запасами в обраних підприємствах за встановленими критеріями.*

***Ключові слова:** запаси, процес, управління запасами, виробничі запаси, ланцюг процесу управління запасами.*

Постановка проблеми. Активізація глобалізаційних процесів у світі в умовах сьогодення обумовлює стрімкий ріст та розвиток конкуренції серед виробників товарів, робіт та послуг. Поширення тенденції раціонального використання ресурсів компанії серед вітчизняних підприємств зумовлює їх управлінців вдаватись до дослідження можливих інструментів та методів ефективного використання всіх видів ресурсів організації. В умовах динамічності економічного середовища та вичерпності природних ресурсів характерної як для світу так і для економіки України, пріоритетним напрямком постає ефективне управління виробничими запасами на підприємствах. Все більший розвиток компаній

з надання послуг та виконання робіт потребує детальнішого дослідження специфіки управління запасами в даних організаціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосуються з'ясування особливостей управління виробничими запасами в організаціях різних видів діяльності досліджуються багатьма науковцями. В переважній більшості дослідниками розглядаються виробничі підприємства, що існують ще з часів Радянського Союзу. Вагомий внесок в розвиток даної тематики зробили В.А. Кононенко, М.О. Бублик, О.А. Топоркова, Т.В. Полішко, І.А. Бланк, А.Р. Радіонов, В.В. Іванієнко, І.Б. Швець, М.С. Пушкар, В.В. Ковальов та інші. Незважаючи на вагомий вклад науковців в дослідження сутності виробничих запасів та специфіку управління промисловими організаціями, нерозглянутими залишаються питання, що стосуються особливостей управління запасами на підприємствах інших сфер діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основним завданням даної статті є з'ясування та порівняння основних особливостей управління виробничими запасами на підприємствах ІТ-сфери, виробничих організацій та агропромислових підприємствах та формулювання універсального визначення запасів, що враховуватиме специфіку різних типів компаній.

Виклад основного матеріалу. Стрімкі економічно-політичні перетворення, невизначеність, жорстка конкуренція, обмеженість фінансових, матеріальних, кваліфікованих трудових ресурсів потребують пошуку нових підходів до управління матеріальними ресурсами, центральне місце у структурі яких посідають виробничі запаси. За умов нестабільної ситуації на ринку підприємства змушені шукати шляхи підвищення ефективності використання внутрішніх ресурсів з метою успішного функціонування [1].

Забезпечення ефективності та стабільності функціонування

організації можливе за рахунок оптимізації використання виробничих запасів підприємства шляхом вдосконалення підсистеми управління запасами. Досконале розуміння призначення та впливу виробничих запасів на результати діяльності компанії дозволяє досягати бажаних результатів діяльності при цьому знижуючи витрати та приумножуючи прибутки компанії.

Найпоширенішим підходом до тлумачення виробничих запасів є розуміння їх як запасів засобів виробництва, які знаходяться на складах суб'єкта господарювання і необхідні для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму [2]. Такий підхід є цілком виправданим для промислових підприємств. В той же час він не відображає специфіки підприємств інших профілів діяльності, зокрема ІТ, агро тощо.

В результаті ґрунтовних досліджень автор пропонує наступне уніфіковане визначення запасів як сукупності матеріальних, трудових, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, що перебувають в розпорядженні підприємства і очікують подальшого їх використання у процесі створення нового продукту, наданні послуги чи виконанні роботи.

При розгляді особливостей управління виробничими запасами в ІТ-підприємствах необхідно спочатку визначити, що насправді може бути виробничим запасом в організації даного типу. Автор припускає, що одним із основних запасів тут все ж таки виступає інтелект та потенціал працівників, які забезпечують створення нових продуктів у вигляді програм або ж розвиток існуючих напрацювань. Саме співробітники організації в даному випадку представляють запас інтелектуальних ідей та розробок.

З позиції способів надходження запасів можна стверджувати, що як і в організаціях виробничого типу тут можуть мати місце розробки додатків

та програм як власного створення персоналом так і куплені розробки, наприклад, придбані частини розробок програм із використанням фрілансу. Власне в цьому і є суттєва відмінність, яка зумовлює специфічність управління виробничими запасами на ІТ-підприємстві. Відповідно до цього в таблиці 1 автором розроблено класифікацію виробничих запасів підприємств, що зайняті в сфері ІТ-технологій.

Таблиця 1

Класифікація виробничих запасів ІТ-підприємств

Критерій класифікації	Характеристика
Матеріали	Інтелект працівника
	Ідеї співробітників
	Потенціал персоналу
Напівфабрикати	Розробки власного виробництва
	Куплені розробки
Запасні частини	Запчастини до комп'ютерної техніки та іншого обладнання
Матеріали передані в переробку	Розробки, програми, додатки, що передані для подальшої переробки
Тара і тарні матеріали	Електронні носії інформації

Якщо поглянути на дану класифікацію, то незвичним на перший погляд є виокремлення потенціалу, інтелекту та ідей персоналу як основного запасу у складі виробничих запасів підприємства. Більшість компаній виражають запаси у вигляді речових складових, однак тут ми спостерігаємо навпаки нематеріальні. Так як ІТ-компанії спеціалізуються переважно на розробках різного роду програм та додатків, що обслуговують бізнес, а процес створення продукту відбувається завдяки розумовим здібностям та наявного потенціалу персоналу, то можна стверджувати, що саме працівник із набором вмінь, знань, навичок та здібностей формує основний запас підприємства, який забезпечує успішне функціонування компанії на ринку. Формування кадрового резерву на підприємстві та постійна його підтримка власне і є тією головною складовою, яка забезпечує безперервність діяльності, своєчасну адаптацію

та гнучкість організації відповідно до змін зовнішнього середовища.

Специфічність та відмінність існує також у самому процесі управління запасами між підприємствами різних типів. Що стосується компаній, зайнятих в сфері ІТ-технологій, то тут незвичним на перший погляд є робота з кадровим резервом, який і являє основу управління запасами на підприємствах даного типу та спричиняє помітну відмінність у послідовності дій з управління запасами (рис.1).

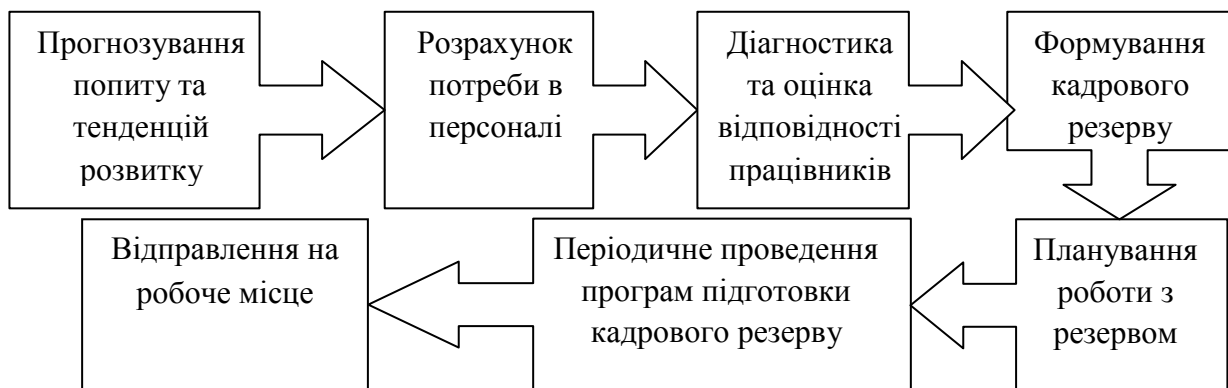

Рис. 1. Типовий ланцюг процесу управління запасами ІТ-підприємства

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Основна відмінність полягає у прогнозуванні, плануванні та проведенні програм підготовки працівників як ключового та найбільш вагомого запасу підприємства.

Якщо поглянути на типові ланцюги агропромислового та виробничого підприємств, то можна помітити відмітну схожість послідовності дій, яка спричинена в першу чергу вартісним виміром запасів та матеріальним їх змістом (рис. 2, рис. 3).

Рис. 2. Схематичне відображення послідовності дій з управління запасами в агропромисловому комплексі

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Загалом варто відмітити, що процес управління запасами на даних підприємствах різниться. Це зумовлено переважно відмінністю специфіки діяльності наведених компаній та формою їх виміру.

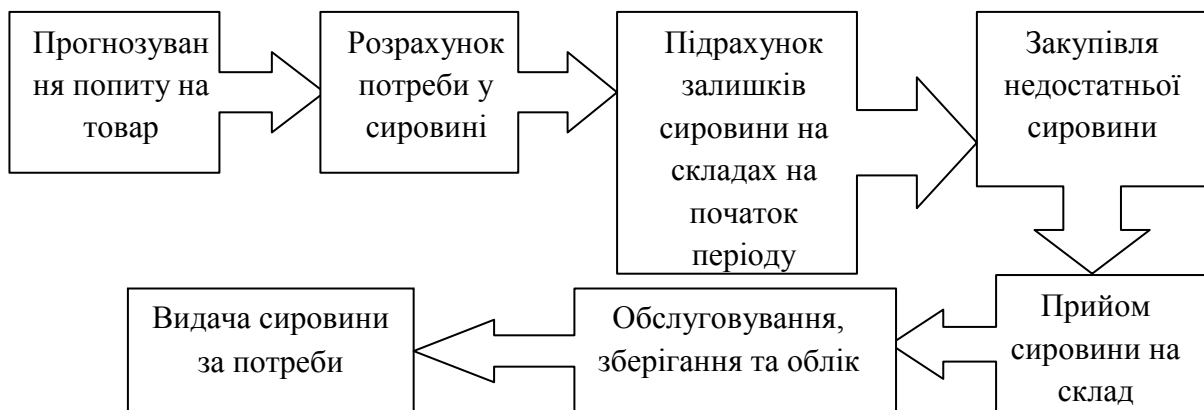

Рис. 3. Схематичний ланцюг процесу управління запасами на виробничому підприємстві

Джерело: сформовано автором

Так як виробниче та аграрне підприємства в результаті формують матеріальний продукт, то їх виробничим запасом є натуральна сировина, яка повністю використовується та задовольняє потребу одноразово. Це власне і спричиняє схожість процесів управління запасами на даних підприємствах. Однак, поряд з цим відмінною є послідовність дій з управління запасами в ІТ-компаніях, які виготовляють в результаті інформаційний продукт та можуть багаторазово задовольняти потреби

споживачів використовуючи як основний виробничий запас інтелект та ідеї своїх працівників. Крім того, даний співробітник із набором знань, вмінь та запасом ідей також може використовуватись багаторазово в процесі функціонування та періодично вдосконалюватись за рахунок саморозвитку та корпоративних програм навчання (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика особливостей управління виробничими запасами різних типів компаній

Критерій	Тип підприємства		
	ІТ-компанія	Агропромисловий комплекс	Виробнича організація
Виробничий запас	Нематеріальний	Матеріальний	Матеріальний
Місце зберігання основного виробничого запасу	Електронні носії інформації	Складські приміщення	Складські приміщення
Задоволення потреб	Неодноразове	Одноразове	Одноразове і неодноразове
Спосіб перенесення вартості основного виробничого запасу	При одноразовому використанні інформації її вартість повністю переноситься на продукт; при багаторазовому використанні – перенесення вартості частинами	Повністю переноситься на готовий продукт	Повністю переноситься на готовий продукт
Результат виробництва	Інформаційний продукт	Матеріальний продукт	Матеріальний продукт

Джерело: сформовано автором на основі [5]

Таким чином, можемо стверджувати, що спільні дії в процесі управління запасами на різних підприємствах можуть простежуватись, однак не повністю, а лише частково, а в деяких випадках і зовсім відрізнятись.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Відповідно до проведеного дослідження з'ясовано, що відмінність в управлінні запасами на різних підприємствах може як бути схожою в певних випадках, так і значно відрізнятись. В

переважній більшості це спричинено специфікою діяльності компаній. Наведені результати напрацювань дозволяють оптимізувати процес управління виробничими запасами в наведених типах організацій. Для подальшого дослідження пропонується розширювати коло питань щодо специфічних особливостей управління виробничими запасами особливо в компаніях сфери надання послуг та виконання робіт, так як переважна більшість напрацювань на сьогодні стосується лише організацій промислових підприємств.

Література

1. Головка Д.С. Особливості системи управління запасами на підприємствах сільського господарства / Д.С. Головка, Н.О. Потапова // Молодий вчений. – 2017. - № 6 (46). – С. 479 – 484.
2. Пушкар М. С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти) [Текст] / М. С. Пушкар. — Тернопіль: Економічна думка, 2002 . — 422 с.
3. Балабанова Л.В. Управління персоналом: підручник / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 468 с.
4. Герелиця Н.Є. Управління запасами в сільськогосподарських підприємствах / Н.Є. Герелиця // Вісник ЖНАЕУ. – 2009. - №2. – С. 187-193.
5. Цуканова О.А. Экономика защиты информации: Учебное пособие. – СПб.: СПб ГУИТМО, 2007. – 59 с.